

АНОТАЦИЯ

НА МАТЕРИАЛИТЕ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА И САМООЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ

I. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА

1. Монографии:

1.1. Аспарухов, В. 2019, *Синтези, аперцепции, единства*. София: Фондация *Хетеродоксия*, ISBN: 978-619-91341-0-8;

1.2. Аспарухов, В. 2018, *Ръсел: философската логика и проблемът за логическата форма*. София, ISBN: 978-619-188-229-8;

2. Студии:

2.1. Аспарухов, В. 2017, „Трансценденталните пластове във философската логика на Ръсел“. В: *Критика и хуманизъм*, кн. 47, бр. 1/2017, стр. 441-472, ISSN: 0861 1718;

3. Статии в научни издания:

3.1. Аспарухов, В. 2002, „Предметът на философската логика и приносът на Ръсел за неговото уточняване“. В: *Философски четения*, Лик, стр. 215-225, ISBN 954-607-572-8;

3.2. Аспарухов, В. 2003, „Какво е това ‘философска логика’ в ‘What is Logic (1912)’“. В: *Ценности и ценностни ориентири*. УИ “Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, стр. 41-48, ISBN 954-524-378-3;

3.3. Аспарухов, В. 2007, „За философската логика в „Що е логика? (1912)““. В: *Философия*, бр. 3, стр. 84-93, ISSN 0861-6302;

3.4. Аспарухов, В. 2010, „Логика без оглед на логическата мода“. В: *Култура*, бр. 23, стр. 3, ISSN 0861-1408;

3.5. Аспарухов, В. 2015, „Субекти, пропозиции, комплекси: неявните трансцендентализми в *Принципи на математиката*“. В: Бешкова, А., Латинев, Е., Полименов, Т. (съст.). *Логическата традиция. Сборник в чест на проф. Витан Стефанов*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 96-114, ISBN 978-954-07-3956-4;

3.6. Аспарухов, В. 2017, „За онова, което го няма“. В: *Философски алтернативи*, бр. 2-3, стр. 176-190, ISSN: 0861-7899;

3.7. Аспарухов, В. 2017, „Термоядрени и други синтези“. В: *Каирós*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр.2, стр. 61-69, ISSN: 2534-8442;

3.8. Аспарухов, В. 2018, „Майнонг в перспективата на Ръселовата философска логика“. В: *Език и публичност*, Електронно списание на НБУ, (под печат);

3.9. Аспарухов, В. 2018, „Логически опит, логическо въображение, неопределими понятия“. В: *Каирós*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр.3, стр. 128-136, ISSN: 2534-8442;

3.10. Аспарухов, В. 2019, „Кант или Кант(ор)“. В: *Философия*, бр. 3, ISSN 0861-6302 (под печат);

3.11. Аспарухов, В. 2019, „Възприемането на логически обекти (Ръсел и Кант)“. В: *Каирós*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр. 4, стр. 9-15, ISSN: 2534-8442;

II. АНОТАЦИИ И РЕЗЮМЕТА

Монографии:

1.1. Аспарухов, В. 2019, *Синтези, аперцепции, единства*. София: Фондация *Хетеродоксия*, ISBN: 978-619-91341-0-8;

Резюме:

В книгата се прави опит за обсъждане на един съществен, но и дълбоко неясен, даже прикритиван аспект от философията на Ръсел. Въведен е от предположението, че Кант се оказва действителната интелектуална провокация пред проектите, включително и логическите, на Ръсел, въпреки че последният не признава подобно влияние. Че Кант говори през Ръсел, без последният да го осъзнава, напомня много на ситуацията около невротичните полемики между Ръсел и Витгенщайн, отнасящи се до основанията на логиката. Именно във връзка с последните, текстът предлага да бъде видян британския философ, като изкушен да стои близо до радикалния основополагащ жест на класическата философска модерност. Предлага да го видим, като последния застъпник на възможността за класическо философско дисциплиниране. Неговата философска логика, наред с феноменологията на Хусерл, вероятно е заключителна версия на онази познавателна стратегия, която търси да разбере и да накара другите да разберат основанията на логическото. Като опит за достигане до някакви прости същности, от които да започне разгръщането на конструктивен проект, който „да постави философията върху сигурния път на науката“, философската му логика се вписва посредством жеста на основополагането в традицията на Декарт и Кант. От друга страна, в Ръселовото основополагане отсъства изискването за трансцендентален субект, който да задава границите на мислимост и познаваемост и това отсъствие го държи на дистанция от традицията на трансцендентализма. Важна задача пред изследването е да уточни периметъра на философската логика. Един загатнат и недоразвит проект, обречен да обитава зоната на неопределеността най-вече заради останалите непрояснени трансцендентални мотиви, изникнали неочаквано и за самия Ръсел от проблемите, с които се е занимавал. Разбира се не се твърди, че Ръсел приема наличието на подобни мотиви. Водещото допускане е, че в противовес на

традиционните оценки, в ранните изследвания на бащата на логицизма не просто неявно се прокрадва, но и устойчиво присъства един трансцендентален свод, който носи тежестта на философско-логическото построение и задължава да му се обърне внимание. Претенцията на текста и голямото му предизвикателство (а вероятно и провокацията му) е да бъде опит за систематичното търсене на споменатите трансцендентални въпроси, и то не като остатъци в идеалисткото минало, от което Ръсел непоколебимо желае да избяга, а като следи в самите логически данни, до които той достига. В данните, т.е. в онова, до което той достига и анализира, е съсредоточено очакването да се схване онзи специфичен трансцендентализъм (напълно различен от кантианското му наследство), който се завръща и го връхлита като неразпознат трансцендентален импулс.

1.2. Аспарухов, В. 2018, *Ръсел: философската логика и проблемът за логическата форма*. София, ISBN: 978-619-188-229-8;

Резюме:

Монографията обсъжда възникването и развитието на философско-логическата проблематика, разработена в различни аспекти в ранното творчество на Бърtrand Ръсел. Процесът по формирането на последната се разглежда като особено значим за развитието на аналитичната философска традиция, като се държи сметка за това, че сходни проблеми са били разработвани и в алтернативни – даже несъизмерими с аналитичното философстване – логически традиции. Предмет на изследване е опитът по превръщането на философско-логическото в автономно научно поле, за конституирането на което е нужно преди всичко превъзможване на авторитета на доминиращата в края на XIX и първата четвърт на XX век традиция в логиката. Освен необходимостта от теоретико-познавателно легитимиране, зад този опит се крие и принципната невъзможност за правенето на философска логика без онтологични предпоставки. Подобна стратегия не е запазена марка на аналитичното философстване, а може да бъде открита и в британското неохегелианство, както и във феноменологическите среди. Границите на изследването се задават от

хронологическото развитие на философско-логическото преди всичко като начин за правене на логика, с известни уговорки типичен за Ръсел в неговите ранни – и без съмнение оригинални, въпреки факта, че някои от тях са останали непубликувани – текстове по логика. Тъй като голяма част от идеите му остават в сянката на математическата логика, философската такава се разминава с възможността да получи водеща роля в специализирания научен дискурс. Едва през втората половина на XX век тя получава шанс за смислово проясняване най-вече благодарение на Витгенщайн и неговите последователи. Извори на изследването са текстовете на Ръсел – от *Принципи на математиката* през “За обозначаването” и “Що е логика (1912)” до *Ръкописа* от 1913 г. и *Въведение в математическата философия*. Допълнителен текстуален корпус са работите на младия Витгенщайн, въпреки категоричния му отказ да признае съществуването на философската логика, както и интерпретациите върху Ръсел на Мерджанов, Куайн, Ейър, Хилтън, Грифин и др.

Студии:

2.1. Аспарухов, В. 2017, „Трансценденталните пластове във философската логика на Ръсел“. В: *Критика и хуманизъм*, кн. 47, бр. 1/2017, стр. 441-472, ISSN: 0861 1718;

Резюме:

Неуспехът да се прокара ясна демаркационна линия, очертаваща полето на философската логика е в дълбочината на много от затрудненията, които се появяват тогава, когато Ръсел се опитва да създаде своя собствена концепция за логически анализ. Предмет на студията е неговото фрагментарно разбиране за анализа. Направен е опит да се конкретизира и осветли един трансцендентален компонент в анализа, който би могъл да се забележи при вглеждането в Ръселовата аналитична практика. Въпреки полемичния си заряд, биха могли да се проследят редица предположения относно трансценденталните пластове, върху които се разгръща неговото мислене, които, имат заряд за преочертване на периметъра на философската логика. Това прави възможно маркирането на една трансцендентална гледна точка, основана върху допускането, че няма активен трансцендентален субект.

Статии:

3.1. Аспарухов, В. 2002, „Предметът на философската логика и приносът на Ръсел за неговото уточняване“. В: *Философски четения*, Лик, стр. 215-225, ISBN 954-607-572-8;

Резюме:

Като изхожда от предпоставката, че философската логика се е срастнала с хилядолетната философска традиция, статията залага на евентуалното ѝ преоткриване. Преоткриване, посредством трансцендиране на напрежението на традиционните философски региони – онтологическия и логическия. Обсъждат се решения на някои сред най-авторитетните мислители на XX век – Куайн, Хинтика, Пътнам – и се изброяват темите и централните понятия, около които се струпва философско-логическия интерес. Търсят се аргументи в подкрепа на допускането, че, макар да няма ясен релеф, философската логика е матаезик, който внася онтологизъм в „чистите“ логики.

3.2. Аспарухов, В. 2003, „Какво е това ‘философска логика’ в ‘What is Logic (1912)’“. В: *Ценности и ценностни ориентири*. УИ “Св. св. Кирил и Методий”, В. Търново, стр. 41-48, ISBN 954-524-378-3;

Резюме:

Статията обсъжда възможност да се мисли философската логика като интелектуално поле, ситуирано от неуспехите на британския логик Бърtrand Ръсел на главните философски терени – онтологическия и епистемологическия. В този смисъл се търси връзката между два негови проекта. Големият и влиятелен текст на *Принципи*-те и незначителният и останал непубликуван опит за статия от 1912 година. Разгледана е и хипотезата на един от най-внимателните изследователи на Ръселовата логика, Никълъс Грифин, че проектът за статия от 1912 година се дължи на опита на Ръсел да подобри създадената няколко години по-рано „теория за съждението като многоместно отношение“ (multiple relation theory of judgement). В светлината на споменатата теория се вижда възможност за това *логическата форма* да попадне сред обектите, с които

субектът е запознат. Именно тази възможност актуализира интереса към проблема за природата на логиката.

3.3. Аспарухов, В. 2007, „За философската логика в „Що е логика? (1912)““. В: *Философия*, бр. 3, стр. 84-93, ISSN 0861-6302;

Резюме:

Макар да изглежда като внимателен коментар на един кратък и оставен непубликуван Ръселов ръкопис, този текст иска да надникне в регистъра на приватното. Намерението е да се проследи поредицата състояния на „пълен интелектуален застои“, които отказват окончателно Ръсел от намерението да напише своя „Трактат по логика“. Изходната предпоставка удържа факта, че философско-логическата проблематика от *Принципи на математиката* (1903) се завръща в проекта за статия, който носи работното заглавие „Що е логика (1912)“. Прелюдия към съществената част от изложението е разказ за удивителната интелектуална ситуация, която събира Ръсел и „младия“ Витгенщайн и скоро след това преобръща символните роли помежду им. Разказът се опира на една дълбоко лична, но и интелектуална епистоларика, протекла между британския философ и лейди Отолин Морел. Статията търси да осветли връзката между неопределими понятия и логически форми и поддържа схващането, че последните са смисловите наследници на същностите на философската логика.

3.4. Аспарухов, В. 2010, „Логика без оглед на логическата мода“. В: *Култура*, бр. 23, стр. 3, ISSN 0861-1408;

Резюме:

Поводът и целта на тази статия са свързани с появата в едно книжно тяло на логическите и епистемологическите трудове на професор Добрин Спасов. *Логика, основана на онтология* (2010) обаче не е поредния книжен философски Атлас. Макар да респектира със своите повече от 600 страници, текстът привлича с „философската задълбоченост“

на един „силен философски характер“ във „време, когато благоразумието на интерпретаторите е предпочитано пред смелостта на новаторите“. Отвъд библиографското събитие обаче, намерението на текста е да очертае онези мотиви, които движат формирането на великолепни философско-логически хрумвания, на онази „онтологическа решимост за логически решения“, от която израства и укрепва цяла традиция в родното хуманитарно знание. Нейните най-разпознаваеми индикатори са „синтетичното понятие за реляционно свойство“ и оригиналната и цялостна изследователска програма, носеща името „теория за вътрешно-външния характер на отношенията“. Обръща се внимание и на това, че въпросната традиция е толкова флексибилна, че сякаш заставя последователите си да се откажат от нея, да я изоставят, за да се обърнат към собствените си мисли и едва след като сами са стигнали донякъде, отново да я потърсят, за да се учат чрез нея.

3.5. Аспарухов, В. 2015, „Субекти, пропозиции, комплекси: неявните трансцендентализми в *Принципи на математиката*“. В: Бешкова, А., Латинков, Е., Полименов, Т. (съст.). *Логическата традиция. Сборник в чест на проф. Витан Стефанов*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 96-114, ISBN 978-954-07-3956-4;

Резюме:

Статията обсъжда трансценденталните белези в някои от теориите на Ръсел, поддържани през периода на пост-идеалистката му философия. В перспективата на откритието на логическия опит, те сочат към един неотстранен, но и неотстраним трансцендентален елемент. Замисълът е, чрез поредица от рецепции, да се открие и интерпретира въпросния елемент. Водещо е предположението, че непосредствено след „охлаждането“ на страстите около „бунта против идеализма“, Ръсел продължава да използва мисловни фигури, относими към идеалисткото му минало, но породени не от въпросното минало, а от непосредствените проблеми, с които мисълта му се среща. Очертан е историко-философският контекст, на фона на който може да бъде поставен въпроса за евентуалната трансценденталистка мотивация, свързана с решаването на

някои логически затруднения. Съгласно въпросния, не Кантовите, а идеите на британския неохегелианец Томас Хил Грийн непосредствено влияят на Ръсел. Разгледана в подробности е и онтологията на термините, оказала се труднопроходим терен за разгръщане на философско-логически идеи.

3.6. Аспарухов, В. 2017, „За онова, което го няма“. В: *Философски алтернативи*, бр. 2-3, стр. 176-190, ISSN: 0861-7899;

Резюме:

Статията е организирана както следва: 1) Изходна предпоставка е полемиката между Огдън и Витгенщайн относно заглавието на бъдещия *Логико-философски трактат*. Тя прераства във въпроса за адекватността на понятието „философка логика“, а чрез него препраща към легитимността на самото занимание, носещо това наименование. 2) Текстът продължава с осветляване на една устойчива традиция в родната хуманитаристика, чиито основател е проф. Добрин Спасов. Тя трасира схващането, че „философската логика не е философски безплодна“ и се основава най-вече върху Ръселовата теория за релациите. При изворите на споменатата традиция, макар и смътно, би могъл да се види демаркационния проблем – проблемът за границата между формална и философска, прикрит зад разликата между екстензионален и интензионален подход към релациите. 3) Следващият ход предлага, вместо синоптичност и едри обобщения, акцент върху наслагващите се, внезапни и трудно доловими кайрологии на философско-логическото. Тук претенцията е за удържане на микроскопския детайл, за регистриране на дифузиите в логическото поле, с цел осмисляне както на конкретна логическа традиция, така и на границата между две и повече такива. 4) Статията завършва с позоваване на т. нар. логически данни, като източник за натрупване на логическа емпирия. Върху тези позовавания се формира представата за онова, което философът трябва да свърши в логиката. Изводът е, че тази представа е емпирична, че е резултат от наблюдение и не е дело на ума.

3.7. Аспарухов, В. 2017, „Термоядрени и други синтези“. В: *Καίρός*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр.2, стр. 61-69, ISSN: 2534-8442;

Резюме:

Като се опира на увлекателния разказ за това как архивът на Ръсел се озовава в Макмастъровия университет, статията търси да очертае и преоцени периметъра не просто на наследените Ръселови текстове, а на потенциала на неговото мислене да отвежда към нови философски дълбочини. Нещо повече, намерението е да се преодолеят устойчивите историко-философски клишета, които свеждат направеното от Ръсел само до съчастието му в ‘първия сериозен напредък в истинската логика от времето на гърците насам’ (Ръсел, 1914. *Нашето познание за външния свят*), изразяващ се и в очакването, с което започват *Принципи на математиката (1903)*: да се открият фундаменталните същности – неопределимите понятия на философската логика – до които пропозициите, с които си служим, трябва да могат да бъдат разглобени. Неопределимите понятия са познаваеми – убеден е бил Ръсел – посредством запознанство, т.е. непосредствено сетивно или чрез интелектуална интуиция, но не и чрез епистемични форми с трансценденталистски генезис.

Чрез разгръщането именно на такъв генезис, настоящата интерпретация се опитва да види преодоления от традицията на аналитичната философия Ръсел като особено значим. И вместо провала на епохалното му дело (гледан откъм ‘късния’ Витгенщайн, философията на обикновения език или неопрагматизма) тя търси да преоткрие основанията на логическия атомизъм като опит за съизмерване с *Критика на чистия разум* например или пък, като вдъхновяващи онази ‘методологическа ситуация’, наречена ‘праксеологически обрат в логиката’ (Петков, 2010. „Ръсел, философската логика и отношенията“).

Казано накъсо, Ръсел – навярно без самият да си е давал сметка за това – е оставил трансцендентални следи, по които настоящия текст има претенциите да се ориентира. Следите се отлагат не просто по причина на идеалисткото му минало, а въпреки това минало и въпреки опитите за неговата заборава. Те са извлечени от логическия опит, от философските, в това число и логически, данни – термин, съответстващ на важните открития на Ръсел, но и на онова, което ние бихме могли да открием чрез Ръсел,

опирайки се на и отивайки отвъд детайлните обсъждания, получени в наследство от него. Данните на практика са онова, до което той достига и анализира. Именно чрез въпросния материал и интерпретацията му може да се схване онзи специфичен трансцендентализъм (напълно различен от кантианското наследство на Ръсел), който се завръща и го връхлита като неразпознат трансцендентален импулс. Негов израз е честата употребата на дузина езикови фигури като – ‘може да участва’, ‘може да бъде направен’, трябва да участва като’, ‘всички възможни начини, по които една същност може да участва в комплекс’, ‘участва като’ – чрез които Ръсел опитва да мисли и говори за неща, за които няма място под логическото слънце (като свойствата на логическата форма; като действително формиращата форма, т.е. формата като “показана”, а не като “казана”, ако използваме идиолекта на Витгенщайн). Споменатите по-горе фигури прикриват също и едно трансцендентално основание, което отвежда към предвкараните в нещата (в термините, които имат своя естествена асиметрия) логически форми, а чрез тях и към пропозициите на *Трактата*: ‘Възможността за участието на предмета в елементарни положения на нещата е неговата форма’ (Витгенщайн, 2003, *Логико-философски трактат*, 2.0141). Така, повече от десетилетие преди изнамирането на фундаменталната за *Трактата* противоположност между ‘казано’ и ‘показано’, тя се оказва антиципирана в мисловните експерименти на Ръсел. В този смисъл, претенцията на казаното тук, а вероятно и провокацията му, е да подскаже, че е възможен опит за търсене на трансцендентални следи. И то не като остатъци в идеалисткото минало, от което Ръсел желае да избяга, а като следи в самите данни, до които той достига. Те свидетелстват за наличието на един специфичен трансцендентализъм, основан върху положението, че няма автономност на трансценденталния субект. Това по същество е анти-Коперникански преврат, преврат към един трансцендентализъм *als ob*, чиито очертания се задават от следните въпроси: ‘как се формира трансценденталния субект’ (разбира се, това е въпрос, вълнувал още Хайдегер и пряко свързан с обратата, който предизвиква неговия прочит на Кант, т.е. с акцента върху трансценденталната способност за въобръжение); ‘как се конституира субект, който само привидно е конституиращ’.

3.8. Аспарухов, В. 2018, „Майнонг в перспективата на Ръселовата философска логика“. В: *Език и публичност*, Електронно списание на НБУ, (под печат);

Резюме:

Отправна точка на този текст е убеждението, че маргинализираните фигури в историята на философията имат шанс за реабилитация, само ако изследователите им проникнат в дълбинните пластове на доктрините им. Австрийският философ и логик Алексиус фон Майнонг е ярък пример за силата на горното убеждение. Статията се опира върху прочутия дебат Майнонг – Ръсел и вариращите разкази в полза на единия или другия участник в дебата. Важният изходен въпрос се отнася до влиянието на онтологическите допускания на Майнонг спрямо предложената през 1903 г. и доразработена през 1913-14 г. проблематика на философската логика. Значимо място е отделено на изследванията на Майнонг върху статуса на отношенията. Те го водят до заключението, че отношенията са – подобно на всичко друго в неговия онтологически инвентар – партикуларии, които са фундаментално зависими, но не и сводими до фундиращите ги идеи (представи), също както един сетивно доловим комплекс, като мелодията, е логически зависим от своите fundamenta или от идеите за индивидуални тонове.

3.9. Аспарухов, В. 2018, „Логически опит, логическо въображение, неопределими понятия“. В: *Καιρός*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр.3, стр. 128-136, ISSN: 2534-8442;

Резюме:

Статията е организирана, както следва: (1) обособени и разгледани са „опит“, „способност за въображение“ и „понятие“, които са съществена част от Кантовата трансцендентална аналитика; (2) целта е въпросните понятия да бъдат огледани не като основаващи принципите на разсъдъчното познание, а през въпроса за хетерогенното в тяхната природа; (3) в тази връзка важно значение придобиват не-разсъдъчните елементи в съдържанието на въпросните понятия; (4) показано е как до известна степен модифицирани, тези понятия се употребяват в контекста на ранната аналитична

философия; (5) нещо повече, „логически опит“, „логическо въображение“ и „неопределими понятия“ ще се окажат свързани във философско-логическа констелация, която наблюдаваме в *Ръкописа* от 1913 г. и *Нашето познание за външния свят*; (6) направен е опит за интерпретация (анализ) на понятието „логически опит“, идентифициращ го, посредством неочакваната му първичната съставка – „запознанство с логическата форма“, т.е. чрез „умствен синтез“.

3.10. Аспарухов, В. 2019, „Кант или Кант(ор)“. В: *Философия*, бр. 3, ISSN 0861-6302 (под печат);

Резюме:

Целта на статията е да опита да преодолее традиционните стандарти във връзка с интерпретацията на Ръселовата философска логика. Условие за постигането ѝ е преоценка на редица особености в мисленето на британския философ. Текстът е организиран както следва: 1) Преплитане на няколко автобиографични сюжета, подсказващи негативната нагласа на Ръсел към традицията на трансцендентализма; 2) Анализ на избрани параграфи от непубликуван приживе и рядко коментиран ръкопис на Ръсел от 1903-04 г. В светлината на въпросния текст се открояват индикатори за това, че в неговите мисловни експерименти присъстват трансцендентални двойници на важни логически главоблъсканици; 3) Опирайки се на положения от *Критика на чистия разум*, се настоява за релевантността на една поредица от аналогии, чрез които биха могли да се мислят проблеми на философската логика и некласическия трансцендентализъм.

3.11. Аспарухов, В. 2019, „Възприемането на логически обекти (Ръсел и Кант)“. В: *Καιρός*, Електронно списание на *Студентски философски семинар*, бр. 4, стр. 9-15, ISSN: 2534-8442;

Резюме:

Изходният интерес на статията се ориентира по проблема за априорния синтез и неговото първоначално и парадигмално поставяне в *Критика на чистия разум*. Допълващите и усилващите го интерпретации от началото на XX век, особено онези, разгънати в контекста на Давоския дебат, не са предмет на обсъждане. Макар да се използват някои техни положения и въпреки неоспоримата им оригиналност и дълбочина, те не допринасят пряко за проясняване на връзката между априорните синтези и възприемането на логическите примитиви. Положението, че „истини сами по себе си или вечни истини изобщо не може да има, а доколкото истините изобщо съществуват, те са съотносителни на Dasein“, трансформира проблема за априорния синтез така: щом за познаващата в опита субективност, която е крайна, не са възможни вечни и необходими истини, то как е възможно при условието на тази крайност все пак да има необходими и всеобщи истини? Как са възможни синтетичните съждения a priori, които в съдържателен план са всеобщи и необходими? Преминавайки през Кант и поставения от него въпрос за основанията на познавателната връзка – как е възможно познанието или какви са условията за възможност на познавателния синтез – текстът се насочва към Ръсел, за да обсъди характера на възприемането на логическите обекти. Като си давам сметка за произволността на някои аналогии, ще се опитам да обоснова допускането, че британският философ не може да надскочи сянката на кантианското си минало.

III. ПРИНОСИ

Материалите, селектирани за участие в конкурсната процедура разкриват едно многопластово систематично изследване – на места изложено в преднамерено есеистична стилистика – върху теоретичния статут на философската логика от края на XIX и първата четвърт на XX век. То се осъществява веднъж чрез проследяване на нейното хронологично развитие в ранното творчество на Ръсел, а от друга страна, чрез анализ на заявените от него базисни теоретични положения, които очертават нейния периметър. Въпросните положения прокарват границата между философска логика и логицизъм, но

и биха могли да се схванат като намерение за въвличане в продуктивна полемика с традиции, различни от аналитичната философия. Разгърната е поредица от анализи на текстове, чиито автори пишат в контекста на аналитичната традиция, но и се отклоняват донякъде от нейния мейнстрийм. Особена заслуга на проекта в неговата цялост е, че преоценява обичайните за англоезичната философия нагласи по отношение на Ръселовата логика и във връзка със степента на неговото влияние върху развитието на аналитичната философия през XX век. Като съществен би могъл да се определи онтологическия прочит на философската логика на Ръсел. Той е допълнен с допускането за онтологическата фундираност и на неговата епистемология, откъдето идват и някои трудности пред радикално обособяване на автономно философско-логическо поле.

Макар и дискуссионен, особено за ортодоксалните привържениците на метода на логическия анализ, приносът във връзка с трансцендентализирането на метода е несъмнен. Състои се в това, че поставя под въпрос самите условия за възможност на анализа, за да стигне до заключението, че, що се отнася до аналитичната практика на Ръсел, този метод далече не е само един. Заради това, че са много, въпреки че не са прецизно разграничени, по-приемливата стратегия, на която изследването залага, е да се подложи на анализ самото практикуване на анализа, вместо казаното за и във връзка с него. Тъкмо в това е възможността да се преодолее противоположността между формален и материален анализ, от която традиционно се очаква разкриването на логическите форми. Трансцендирането на тази противоположност е условие за възприемането на една многомерна и непредзададена логическа форма.

Като постижение на проекта би следвало да се открие и предложението Ръсел да се мисли като трансцендентален логик. Разбира се, никъде не се заявява, че той е такъв, а само се допуска той да бъде мислен като такъв, с което се подсказва, че затрудненията пред философската му логика са преодолими чрез инспирираната, при все че е останала непризната, от него трансцендентална логика.

Осезаемо достойнство на изследването е акцентът върху „трансценденталните следи“ в мисловните експерименти на Ръсел, които съвсем не са остатъци от кантианското му минало. Следите са индикатор за това, че затрудненията пред формалната му логика имат своите „трансцендентални двойници“. Неочаквано и за самия него, те до голяма степен го водят към преоткриване и преочертване на мъгливата територия на

философската логика, осъзнавайки, че всички нейни проблеми се оказват без остатък трансцендентални. Те са откриваеми чрез техниката на морфологическото епохе и в крайна сметка се свеждат до въпросите за априорно синтетичните пропозиции и за формирането на трансценденталния субект.

Важно е и положението, че ако можем да мислим Ръселов трансцендентализъм (който се връща към изоставения вече Кант, за да извлече от него скритата му неklasичност) в логиката, то той съвсем очевидно е неklasически, доколкото се отказва от презумпцията за активен трансцендентален субект и се интересува от „действителните условия за възможност“ пред пропозиции, логически форми и изводи. Именно в контекста на споменатите по-горе „отказ“ и „интерес“ би следвало да се позиционира Ръселовото проблематизиране на „логическото въображение“. Макар да не е прецизно анализирано, предположението е, че то има ключови функции – най-вече във връзка с откриването на логическите примитиви – и добавя неподозирани акценти към неговата философска логика. От друга страна, „логическото въображение“, доколкото участва и допълва „логическия опит“, сочи към един неопределен апетит за формиране (но в отсъствието на деен трансцендентален субект), израз на волевата страна на познаващото, на неговата воля за формиране.

По същество, горното положение предочертава траекторията на една, неразгърната докрай, неklasическа трансцендентална логика, която би могла да функционира като органон спрямо определени дялове от хуманитарното знание. Тя трябва да работи заедно, но и на здравословна дистанция от добре екипираната технически формална логика, т.е. да поддържа критическата съпротива срещу претенциите за единственост и успешност на последната. Другата смела антиципация, която поражда неklasическата трансцендентална логика е свързана с онова, което вече почти две десетилетия се нарича праксеологически обрат в разбирането на логическото – продуктивен експеримент, чиито резултати, вярвам, ще вълнуват в бъдеще.